

Oikeudenmukaisen siirtymän verkostotapaaminen Brysselissä

29.10.2024

Belgian Brysselissä järjestettiin kymmenes Just Transition Platformin (Oikeudenmukaisen siirtymän alusta) tapaaminen 15 – 17.10.2024. Tapahtuma järjestetään kaksi kertaa vuodessa, ja se tarjoaa foorumin oikeudenmukaista siirtymäprosessia koskevien näkemysten ja kokemusten jakamiseen kansallisten, paikallisten ja alueellisten sidosryhmien, kuten viranomaisten, tutkijoiden ja Euroopan komission edustajien välillä. Alustan tarkoitus on jakaa tietoa erityisesti hyvistä käytänteistä edistää vihreää siirtymää hiili-intensiivisten alueiden kesken.

Tämän kertainen tilaisuus oli Euroopan unionin DG REGION ja DG ENER yhteisesti järjestämä ja sen erityisaiheina olivat: neuvoa-antavat työkalut Just Transition -alueille, kilpailukyvyn parantaminen, julkisen sektorin lainajärjestelyt (Just Transition Mechanism eli JTM, kolmas pilari), naisyrittäjyyden edistäminen sekä maa-alueiden kunnostaminen ja uudelleenkäyttö kivihiiliteollisuudesta poistamisen jälkeen.

Tilaisuuden avasi koheesio- ja uudistuspolitiikasta vastaava komissaari Elisa Ferreira. Komissaari Ferreira oli avauspuheessaan tyytyväinen rahoituksen toimeenpanoon ja rohkaisi tutkimusta jalkauttavaan työhön. Monilla alueilla hiilestä luopumisen korvaavat toimet ovat vasta alussa, ja siksi tiedonvaihto on tärkeää.

Tällä kertaa suomalaisista hanketoimijoista oli mukana viisi edustajaa, ja Euroopan unionin osarahoittama ”Suoviljelystä uutta liiketoimintaa Kymenlaaksoon” (Kouvola Innovation Oy) oli myös yksi yhdeksästä, ohjelmassa esitellyistä hankkeista. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön edustaja, JTF-hankkeista vastaava viranhaltija Anni Salmi ja DG Region JTF-desk Pekka Jounila osallistuivat tilaisuuteen. Suomalaiset ovat olleet aiemmin heikosti edustettuna JT Platformilla. Suomalaisten kanssa käydyistä keskusteluissa nousi esiin tarve järjestää kansallinen JTF-konferenssi, jotta tiedonvaihtoa voitaisiin tehostaa eri hankkeiden välillä.

Valtavia hankkeita

Euroopassa on meneillään monia JTF-rahoitteisia hankkeita varsinkin niillä alueilla, joilla on tuotettu ja käytetty kivihiiltä. Tapahtumassa esillä olleet JTF-hankkeet ovat olleet mittavia verrattuna suomalaisiin toteutuksiin. Esimerkiksi tšekkien kiertotalouskeskus-hanke on 88 miljoonan euron ja Kreikan biotalouskeskus 35 miljoonan euron arvoinen hanke. Muita esimerkkejä olivat Saksan oikeudenmukaisen siirtymän tutkimuskeskus (21,5 M€) ja Kroatian Center of Gaming Industry (noin 26 M€).

Irlannissa on Suomen tavoin tavoite tukea energiaturpeen käytön vähenemisestä kärsiviä alueita. Irlannissa onkin meneillään Tóchar – Wetlands Restoration Scheme -hanke (12M€), jossa turvetuotannosta vapautuneiden suonpohjien ennallistamisen ohella kerättiin tietoa ihmisten luontosuhteesta journalistin, valokuvaajan ja kulttuurintutkijan voimin (kuva 1).

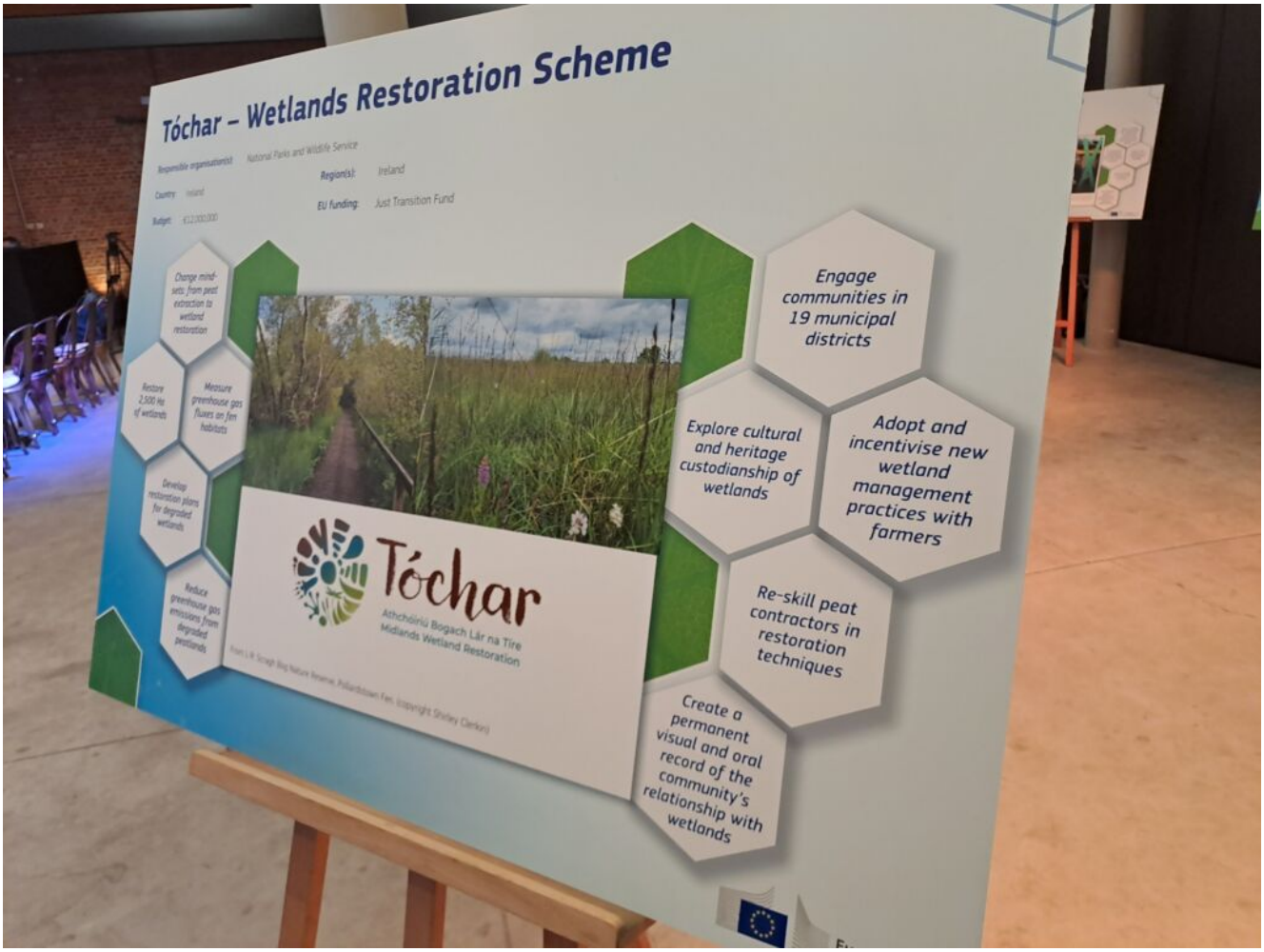

Kuva 1. Posteri, joka esitteli irlantilaista Tóchar – Wetlands Restoration Scheme -hanketta (kuva: Kari Laasasenaho).

Konferenssissa nousi esiin myös naisten rooli siirtymässä. Erityisesti esiteltiin Kreikassa toteutettu hanke, jossa edistettiin naisyrittäjyyttä energia-alalla. Sisäisissä keskusteluissa huomautettiin, että naisten rooli turvealalla jää usein huomiotta, vaikka naiset osallistuvat merkittävästi esimerkiksi puolisoidensa yritystoimintaan.

Tukea toimiin

Euroopan unionissa on monia instrumentteja, joilla tuetaan oikeudenmukaista siirtymää. JTM (just transition mechanism) instrumenttiin sisältyvät lainamekanismit ovat todennäköisesti mahdollistaneet isoimmat eurooppalaiset JTF- hankkeet ja lainainstrumentista oli myös ohjelmassa oma osionsa. JTP tarjoaa TARGET ja JASPERS työkalujen kautta mm. maksutonta neuvontaa sekä investointiprojektien ja energiaprojektien kannattavuuslaskentaa. Tästä voisivat hyötyä enemmän myös suomalaiset toimijat. Ns. Groundwork support -tuen hakeminen Suomeen on ollut vähäistä, ja keskusteltiin siitä, voisiko tätä tukea käyttää esimerkiksi erilaisten arviointien teettämiseen. Groundwork support -tuki helpottaakin JTF-toimien suunnittelua. Lisäksi yksi tuki-instrumentti on myös ns. Osaajapooli (JTPeers Experts), jonka tarkoitus on vahvistaa alueiden välistä tiedonsiirtoa. Osallistujia rohkaistiinkin hakemaan osaajavaihtoon.

Tapahtuma oli järjestetty hyvin ja siellä pääsi verkostoitumaan monien hankkeiden kanssa. Suomalaisten on jatkossa tärkeää osallistua tilaisuuksiin ja kerätä tietoa erilaisista hyvistä käytännöistä, sillä näin voidaan ottaa erilaisista instrumenteista paras hyöty irti.

SeAMKissa toteutetaan useita oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeita. SeAMKia edustivat Brysselissä Anu Palomäki, Johanna Kivioja ja Kari Laasasenaho (kuva 2). Kivioja toimii Euroopan unionin osarahoittamassa Turvevapaa ruokaketju -hankkeessa, jossa kartoitetaan turvetta korvaavia vaihtoehtoja kuivike- ja kasvualustoihin. Laasasenaho puolestaan työskentelee Euroopan unionin osarahoittamissa ArvoHiili, SuoPaikka- ja TUPSU-hankkeissa, joissa etsitään uusia tuloja hiilimarkkinoilta suonpohjien maanomistajille sekä tuetaan maanomistajia jatkokäyttösuunnitelmissa ja selvitetään suonpohjien metsittämisen ilmasto- ja vesistövaikutuksia.

Kuva 2: JTP konferessissa SeAMKia edustivat vasemmalta lukien Kari Laasasenaho, Johanna Kivioja ja Anu Palomäki. Kuva on otettu Brysselin historiallisella keskusaukiolla (kuva: Maarit Kari).

Kari Laasasenaho
SeAMK

Anu Palomäki
SeAMK
Johanna Kivioja
SeAMK